

Alexandre Cirici, 100 anys. El que li devem

Sense Alexandre Cirici, el camp de l'art a Catalunya i als Països Catalans hauria estat, ben segur, força diferent. Això, que és fàcil de dir, és una mica més complicat d'imaginar.

Com l'esforç d'una persona que partia d'una posició residual i marginalitzada —havia retornat de l'exili en plena postguerra, en una situació de gran precarietat i sota l'estigma de formar part del bàndol dels vençuts— va aconseguir deixar la seva empremta en tot el sistema de les arts del país. La seva petja la podem trobar en el terreny de les infraestructures i en el de les representacions culturals, però també en el món associatiu i en el de la política.

Cirici va ser l'ànima de la iniciativa que va portar a la creació del primer museu d'art contemporani a Barcelona. Si bé el centre va funcionar uns pocs anys, la seva llavor va acabar germinant en el MACBA, que ha reconegut el valor d'aquell precedent. El nom de Cirici també es troba en els orígens de la vindicació i l'ensenyament del disseny a Catalunya. D'ell és el projecte de l'Escola d'Art del FAD i fou un dels impulsors de la seva Agrupació de Disseny Industrial. Va tenir cura del primer programa de l'Escola Elisava i va ser un dels fundadors de l'Escola Eina.

L'aportació a l'estudi i la difusió de les arts és el vessant més conegut de Cirici. Quan els prohoms del règim negaven la realitat catalana o n'abonaven la folklorització, ell la feia present des d'un punt de vista historicocultural i europeista, sigui defensant el seu paper determinant en la formació del Picasso jove o en l'emergència de Gaudí i el Modernisme. En època d'autarquia, va introduir els grans noms de l'art internacional. Va subratllar l'especificitat del Gòtic català i va recuperar críticament el Noucentisme. O va promoure les avantguardes històriques i les neoavantguardes conceptualistes en estreta relació amb les dinàmiques artístiques globals.

L'Associació Catalana de Crítics d'Art (ACCA) tampoc no s'entendria sense l'acció de Cirici. Ell va ser dels primers autors de l'Estat espanyol a involucrar-se en les activitats de l'Associació Internacional de Crítics d'Art (AICA) i, arran dels seus mèrits i prestigi, seria escollit president d'aquest organisme. En tant que màxim responsable de l'AICA, va propiciar el reconeixement de l'ACCA com una secció autònoma i amb presència directa als òrgans internacionals. Quant a l'autoorganització dels artistes, avui aplegats

en l'Associació d'Artistes Visuals de Catalunya, Cirici també va encapçalar un dels seus precedents, l'Associació d'Artistes Actuals. Per no parlar de la seva participació en nombroses iniciatives de la resistència cultural, com el Club 49, els grups Gerbert o Miramar, la revista *Ariel* o la Societat Catalana d'Estudis d'Art.

En l'àmbit de la política, va contribuir a l'avanç democràtic. Poc després de la Segona Guerra Mundial, va formar part del clandestí Moviment Socialista de Catalunya. Posteriorment va participar en la fundació de l'Assemblea de Catalunya i en la constitució del PSC. Fou senador a Madrid i representant de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa.

Alexandre Cirici va ser el principal estrateg de les arts en una societat nacional proscria. En uns moments que no es disposava d'institucions per dissenyar una política artística pròpia, Cirici es va convertir en una mena de servei públic que, a la pràctica, assumia unes funcions que anaven molt més enllà del rol d'un mer tractadista d'art. I, en paral·lel, també fou un voluntariós constructor del país des de l'art. En efecte, la discursivitat ciriciana va donar forma a una idea de comunitat cultural, lligada a factors geogràfics, lingüístics, històrics, antropològics i socials, mitjançant l'articulació narrativa de noms i corrents artístics de tot el seu àmbit territorial.